

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84704,Muszynski-Jan-Kazimierz.html>
2022-10-05, 14:47

Muszyński Jan Kazimierz

MUSZYŃSKI Jan Kazimierz (3 VII 1884, Wólka Nosowska k. Białej Podlaskiej – 28 IV 1957, Łódź), farmaceuta, farmakognosta, pionier badań fitochemicznych i ziołolecznictwa w Polsce, współtwórca krajowego przemysłu zielarskiego. Syn Jana, administratora majątku, i Anny z Wojtasiewiczów.

W 1903 ukończył gimnazjum w Warszawie, podjął pracę w aptece i uzyskał stopień pomocnika aptekarskiego. W 1905 wstąpił do PPS, uczestniczył w rewolucji, został aresztowany i więziony przez kilka miesięcy w Cytadeli Warszawskiej. W 1907 złożył egzamin na pomocnika aptekarskiego i rozpoczął studia farmaceutyczne na uniwersytecie w Dorpacie. W 1909 uzyskał dyplom prowizora farmacji z odznaczeniem i do 1915 był inspektorem Ogrodu Botanicznego przy tej uczelni. Już wtedy wyróżniał się wyjątkowymi umiejętnościami naukowo-badawczymi, został asystentem znanego rosyjskiego botanika, prof. M. Kuzniecowa. W 1915 uzyskał magisterium na podstawie pracy o modligroszku *Abrus precatorius i nasiona podobne z charakterystyką budowy anatomicznej nasion Leguminosae*.

W 1915–20 z ramienia władz wojskowo-sanitarnych zorganizował Stację Hodowli Roślin Leczniczych i Technicznych w Suchumi na Kaukazie i nią zarządzał. Prowadził też badania nad możliwością produkcji na tym terenie naturalnej kamfory i olejku eukaliptusowego, a także nad aklimatyzacją rośliny olejarskiej rącznika pospolitego (*Ricinus communis* L.). Po powrocie do Polski w 1920 pracował w spółdzielni zielarskiej „Planta” w Warszawie oraz w Sekcji Roślin Lekarskich Ministerstwa Zdrowia Publicznego.

W 1921 zorganizował oddział farmaceutyczny przy wydziale lekarskim Uniw. Stefana Batorego w Wilnie, a w nim pierwszą w kraju samodzielną Katedrę Farmakognozji i Uprawy Roślin

Lecznicych. W 1923 uzyskał nominację na profesora nadzwyczajnego i dyrektora tego oddziału, a w 1937 został profesorem zwyczajnym. Rozwinął w Wilnie działalność naukową i popularyzatorską, głównie dotyczącą roślin leczniczych i otrzymywanych z nich związków naturalnych. Prowadził pionierskie w tym czasie doświadczenia uprawowe, odmianowe i aklimatyzacyjne, m.in. nad rącznikiem i gorzknikiem kanadyjskim (*Hydrastis canadensis* L.) – rośliną zawierającą alkaloid hydrastynę o właściwościach hemostatycznych. W 1939 Ogród Roślin Leczniczych uniwersytetu wileńskiego miał największą w Polsce plantację tej rośliny.

W 1942 M. przeniósł się z rodziną do Warszawy, gdzie kierował plantacjami roślin leczniczych mgra E. Gobięca, producenta preparatów roślinnych. Był też jednym z najaktywniejszych wykładowców Tajnego Studium Farmaceutycznego. Podczas powstania warszawskiego pełnił cywilną służbę w powstańczych oddziałach sanitarnych.

Po wojnie, w 1945 przeniósł się do Łodzi, gdzie zorganizował wydział farmaceutyczny na tworzącym się Uniw. Łódzkim i został jego pierwszym dziekanem. Jednocześnie pracował nad utworzeniem łódzkiego ośrodka badań nad lekami naturalnymi – zorganizował Katedrę Farmakognozji i Uprawy Roślin Leczniczych. Z jego inicjatywy pod koniec 1945 na terenie łódzkiej dzielnicy Zdrowie utworzono Miejski Ogród Botaniczny, w którego obrębie znajdował się Ogród Roślin Leczniczych. Pełnił on funkcję szkoleniową dla studentów, był też znaną w świecie placówką eksperymentalną.

Pod kierownictwem M. prowadzono prace doświadczalne z zakresu uprawy i aklimatyzacji roślin leczniczych, prace anatomiczno-farmakognostyczne i fitochemiczne. Wśród prac agrotechnicznych M. uzyskał interesujące wyniki w badaniach nad aklimatyzacją rącznika pospolitego i aminka egipskiego (*Ammi visnaga*). Pod kierunkiem M. przebadano w sumie 20 gatunków roślin dostarczających surowców leczniczych, w tym kilka pochodzących ze znacznie cieplejszych stref klimatycznych.

Ważnym polem naukowej działalności M. była fitochemia.

Prowadził badania składu chemicznego roślin stosowanych w lecznictwie ludowym, prace dotyczące toksyczności alkaloidów widłaka i możliwości wykorzystania ich w lecznictwie. W 1934 stwierdził obecność alkaloidów w różnych gatunkach widłaka i wykazał, że zespół alkaloidów widłaka wrońca (*Lycopodium selago* L.) nazwany selaginą wywołuje długotrwałe zwężenie źrenicy oka i obniżenie ciśnienia śródgałkowego (właściwości te zostały potwierdzone klinicznie).

Pod koniec lat 30. M. należał do najwybitniejszych badaczy leków roślinnych nie tylko w kraju. Zajmował się również opracowaniem metod produkcji rutyny z ziela gryki oraz badaniami surowców tropinowych krajowych i zagranicznych, podejmował próby hodowli sporyszu metodą sztucznego zakażenia żyta, poszukiwał wydajnych krajowych surowców garbnikowych. W 1949 zainteresował się biostymulatorami występującymi w ziele aloesu drzewiastego (*Aloe arborescens* Mil.). Prowadzone przez niego prace nad aloesem umożliwiły przemysłową produkcję preparatu o nazwie biostymina.

M. był autorem ponad 300 publikacji z dziedziny farmakognozji, uprawy roślin leczniczych i zielarstwa. Opracował m.in. *Atlas farmakognostyczny* (1923), podręcznik *Farmakognozja* (1957). Największą popularność zyskały książki M. *Ziołolecznictwo i leki roślinne*, *Ziołowa apteczka domowa*, *Fitoterapia i jej znaczenie w leczeniu chorób przemiany materii*. Był też współautorem *Farmakopei Polskiej* z 1937.

M. był współzałożycielem i pierwszym prezesem Polskiego Tow. Farmaceutycznego (1947–50), przewodniczącym Zespołu Farmaceutycznego Rady Naukowej przy Ministrze Oświaty (1946–52), członkiem Rady Naukowej Inst. Leków (1953–57), członkiem Łódzkiego Tow. Przyrodników im. Kopernika, Polskiego Tow. Botanicznego i Łódzkiego Tow. Naukowego. Miał szerokie zainteresowania humanistyczne, propagował język esperanto, interesował się historią farmacji oraz twórczością poetycką.

Imię M. nadano ulicy prowadzącej do gmachu wydziału

farmaceutycznego Uniw. Łódzkiego, a na jego terenie
wystawiono w 1970 pomnik M. (dłuta K. Tchoraka).

SBP (J. Mowszowicz).

K. Hanisz: *Wspomnienie o Profesorze Muszyńskim*, „Bez
Recepty” 2004, nr 9; D. Kaszczyk-Grodzicka: *Jan Kazimierz
Muszyński (1884–1957). Jego pozycja w polskich naukach
farmaceutycznych*, „Annales Academiae Medicae Lodzensis”,
supl. 24, Łódź 1984; A. Magowska: *Badania leków roślinnych
w II Rzeczypospolitej. Geneza, determinanty, problematyka i
praktyka eksperymentalna*, Poznań 2001, s. 63–64, 109, 197;
H. Pankiewicz: *Prof. doktor farm. Jan Muszyński (1884–1957)*,
„Archiwum Historii Medycyny” 1974, nr 3; R. Rembieniński:
Jan Muszyński 1884–1951, Warszawa 1960.

Anna Trojanowska

[Poprzedni](#)
[Następny](#)